

7.ÜNİTE

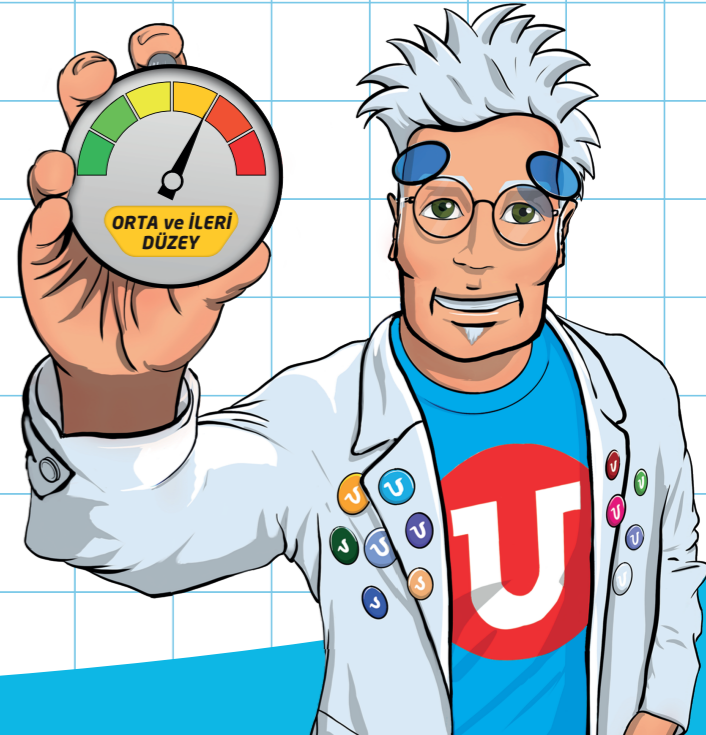

TYT Orta ve İleri Düzey Fizik Soru Bankası

Elektriksel Kuvvet ve Elektrik Alan

TAMER YALÇIN

ELEKTRİKSEL KUVVET VE ELEKTRİK ALAN

ELEKTRİKSEL KUVVET

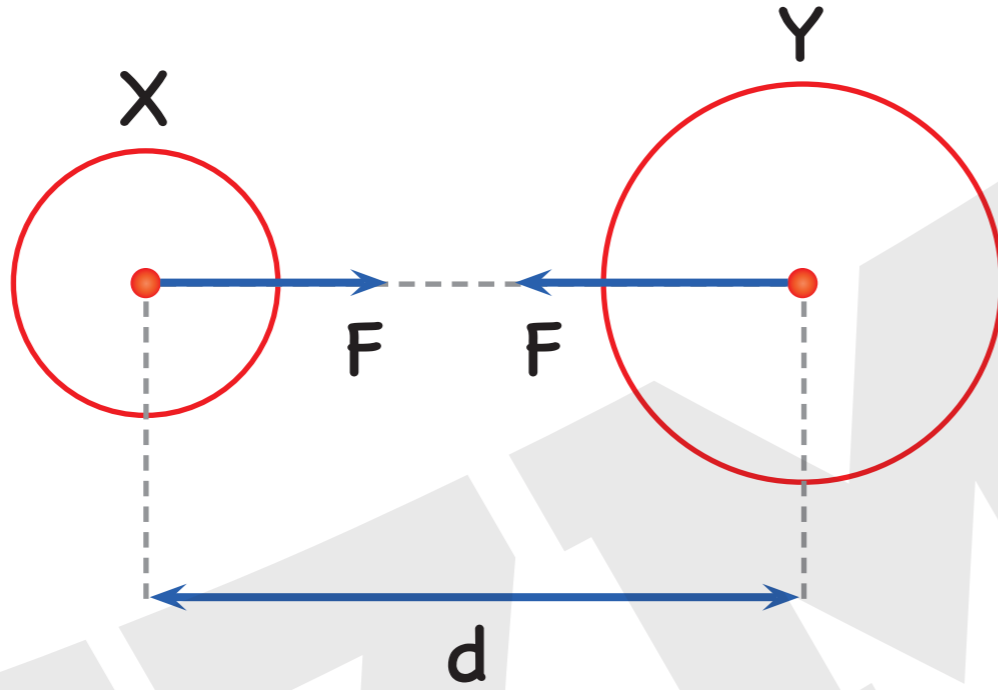
ELEKTRİK ALAN

ELEKTRİKSEL KUVVET VE ELEKTRİK ALAN

Bu konudan Tyt'de son üç yılda bir,
son onbeş yılda üç soru geldi.

ELEKTRİKSEL KUVVET (COULOMB KANUNU)

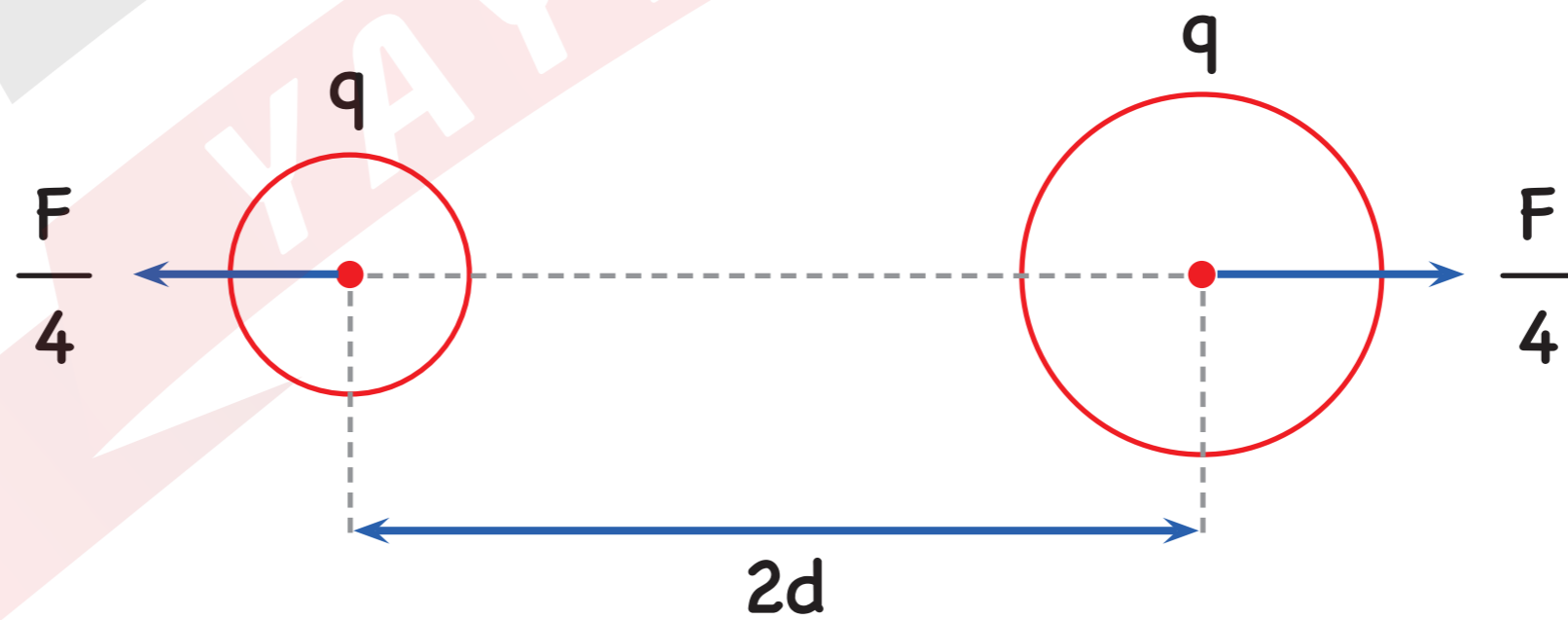
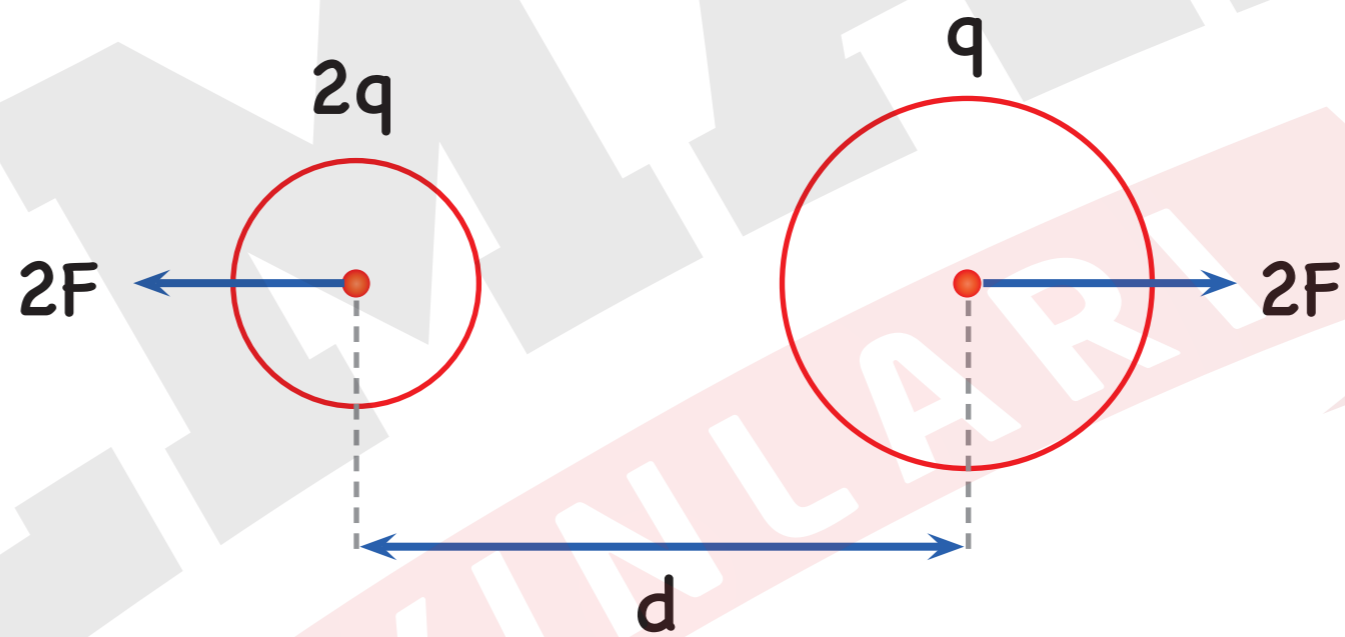
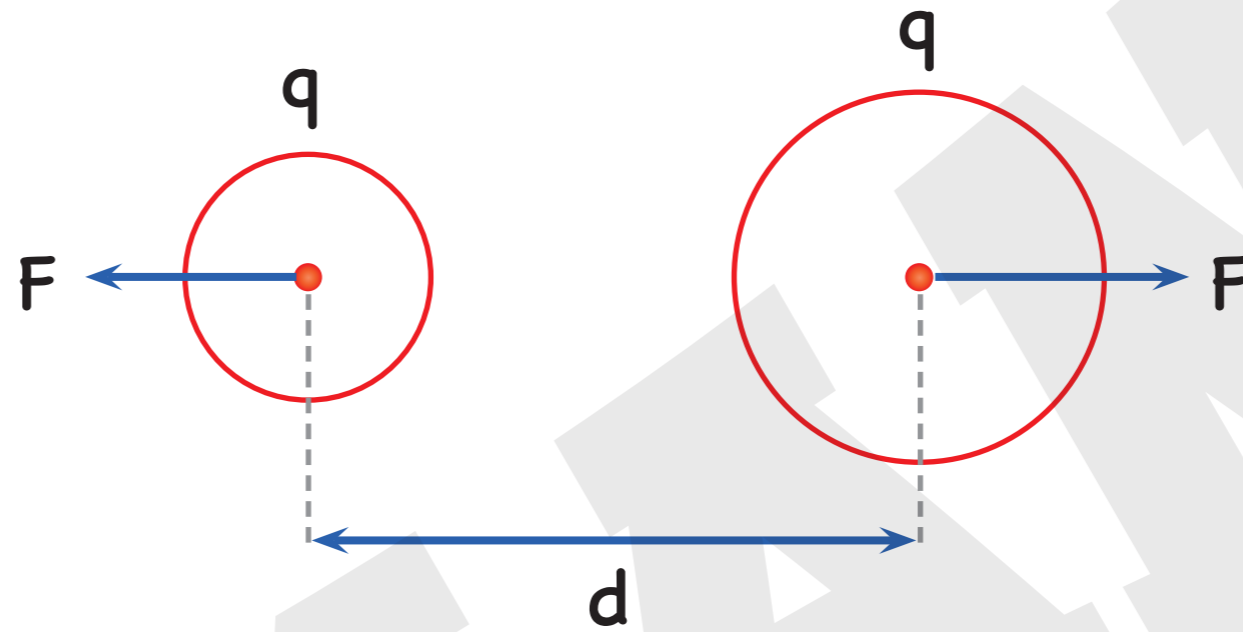

Coulomb, elektriksel kuvvetin büyüklüğü F 'nin

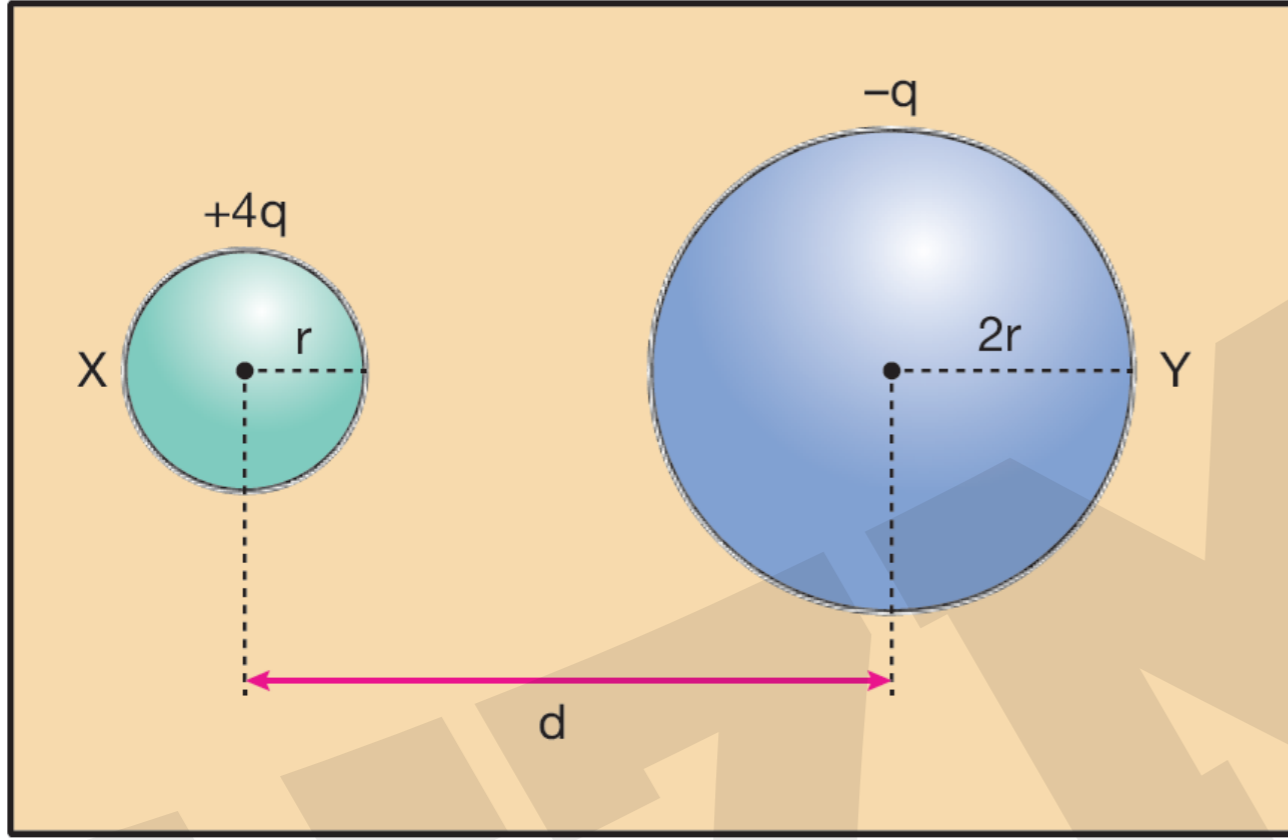
- Cisimlerin yük miktarlarının çarpımı ile doğru orantılı
- Cisimler arasındaki uzaklığın karesi ile ters orantılı
- Cisimler arasındaki ortama bağlı olduğunu bulmuştur.

$$F = k \frac{q_x \cdot q_y}{d^2}$$

Örnek:

Şekildeki iletken kürelerden X küresinin yarıçapı r ve elektrik yükü $+4q$ 'dur. Y küresinin yarıçapı $2r$ ve elektrik yükü $-q$ 'dur. Bu küreler, aralarındaki uzaklık d iken birbirlerine F büyüklüğünde kuvvet uyguluyor.

Buna göre, X ve Y birbirine değiştirilerek aralarındaki uzaklık ilk uzaklığın yarısı olacak şekilde konulursa birbirlerine uygulayacakları elektriksel kuvvetin büyüklüğü kaç F olur?

- A) 1   B) 2   C) 4   D) 8   E) 16

Örnek:

Yüklü iletken cisimler arasında oluşan elektrostatik kuvvetin büyüklüğü,

- I. İletkenlerin yük miktarı
  - II. İletkenler arası uzaklık
  - III. İletkenlerin yük cinsi
  - IV. İletkenlerin buldukları ortam
- niceliklerinden hangilerine bağlıdır?**

A) Yalnız II

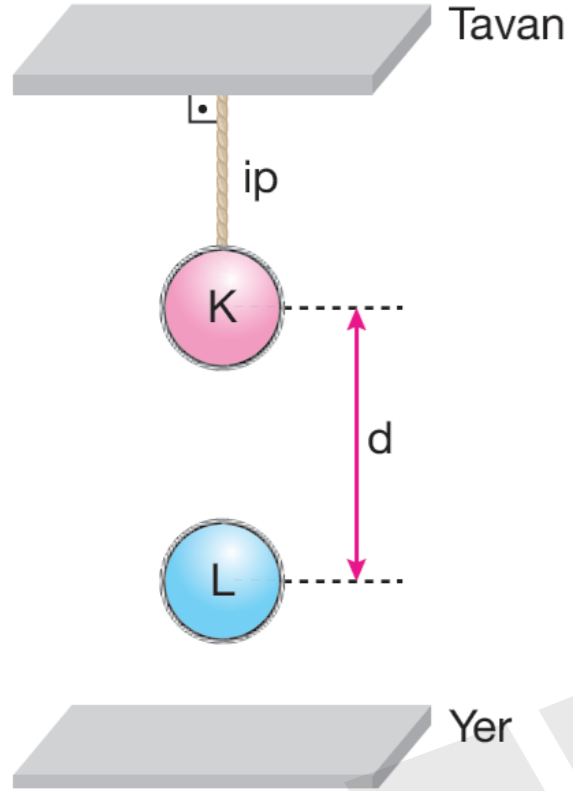
B) I ve II

C) I, II ve IV

D) II ve IV

E) I, II ve III

Örnek:

Kütleleri m olan elektrik yüklü K ve L kürelerinden K tavana ipe bağlı iken L havada askıda kalarak dengeleniyor. K ve L kürelerinin arasındaki mesafe d 'dir.

Buna göre,

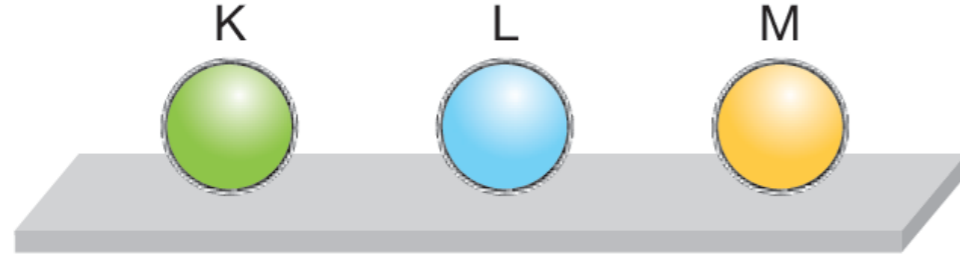
- I. K ve L zıt cins elektriksel yükle yüklüdür.
- II. İp gerilmesi K cisminin ağırlığının iki katıdır.
- III. L cismine K cisminin uyguladığı elektrostatik kuvvetin büyüklüğü, L cisminin ağırlığına eşittir.

yargılarından hangileri doğrudur?

- A) I ve III   B) I, II ve III   C) Yalnız II
D) II ve III   E) I ve II

Örnek:

Yalıtkan zeminde elektrik yüklü K, L ve M iletken küreleri şekildeki gibi dengede tutulmaktadır. L cismi serbest bırakıldığında hareketsiz kalmaktadır.

K ve L cisimleri arasındaki uzaklık, L ve M cisimleri arasındaki uzaklıktan büyük olduğuna göre;

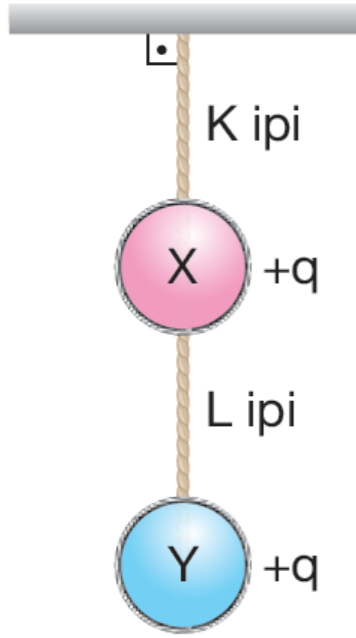
- I. K ve M aynı cins elektriksel yükle yüklüdür.
- II. K'nin elektrik yük miktarı, M'nin elektrik yük miktarından fazladır.
- III. L'nin elektrik yük miktarı, M'nin elektrik yük miktarından azdır.

yargılarından hangileri kesinlikle doğrudur?

- A) Yalnız II   B) I ve II   C) I ve III
D) II ve III   E) I, II ve III

Örnek:

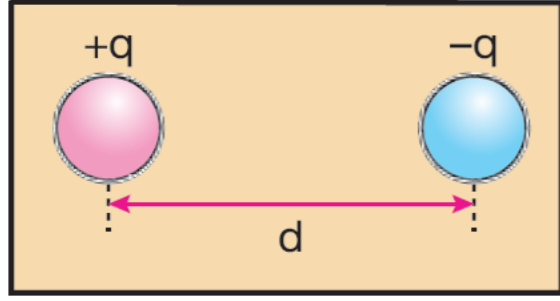

Şekilde verilen kütleleri m_X ve m_Y olan pozitif ve eşit miktarda elektrik yükü ile yüklü X ve Y cisimleri dengededir.

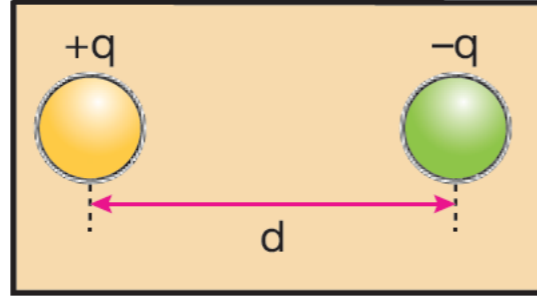
Bu durumda Y iletken cismine nötr başka bir iletken cisim dokundurulursa K ipindeki gerilme olan T_K ve L ipindeki gerilme olan T_L aşağıdakilerden hangisi gibi değişir?

T_K	T_L
A) Artar	Artar
B) Azalır	Artar
C) Değişmez	Azalır
D) Değişmez	Artar
E) Değişmez	Değişmez

Örnek:

Şekil I

Şekil II

Şekil I'de r yarıçaplı, m kütleli ve elektrik yükleri sırasıyla $+q$ ve $-q$ olan iki iletken küre ve Şekil II'de r yarıçaplı, m kütleli ve elektrik yükleri sırasıyla $+q$ ve $-q$ olan iki yalıtkan küre aralarındaki uzaklık d iken serbest bırakılıyor. Cisimler yatay ve yalıtkan zemin üzerinde hareket etmektedir.

Buna göre, kürelerin hareketiyle ilgili;

- I. Şekil I'deki küreler, Şekil II'deki kürelerden daha önce çarpışır.
- II. Şekil I'deki kürelerde yük dağılımı değişirken, Şekil II'deki kürelerde yük dağılımı değişmez.
- III. Şekil I ve Şekil II'deki cisimler çarpışıncaya kadar hızlanan hareket yapar.

yargılarından hangileri doğrudur?

A) Yalnız I

B) Yalnız II

C) I ve II

D) II ve III

E) I, II ve III

ELEKTRİK ALAN (E)

- Birim yüke (+1) etki eden elektrikselsel kuvvete elektrik alanı denir.
- Birimi N/C dir.
- $E = k \cdot \frac{q}{d^2}$

Örnek:

Elektrik yüklerinin çevresinde etki gösterdikleri bölgeye elektrik alan denir.

Buna göre,

- I. +1 birimlik elektrik yüküne uygulanan kuvvettir.
- II. Elektrik alan çizgileri asla birbirini kesmez.
- III. Elektrik yüklü noktasal bir cisimden uzaklaştıkça şiddeti azalır.

yukarıda verilen ifadelerden hangileri elektrik alan için doğrudur?

A) Yalnız III

B) I ve III

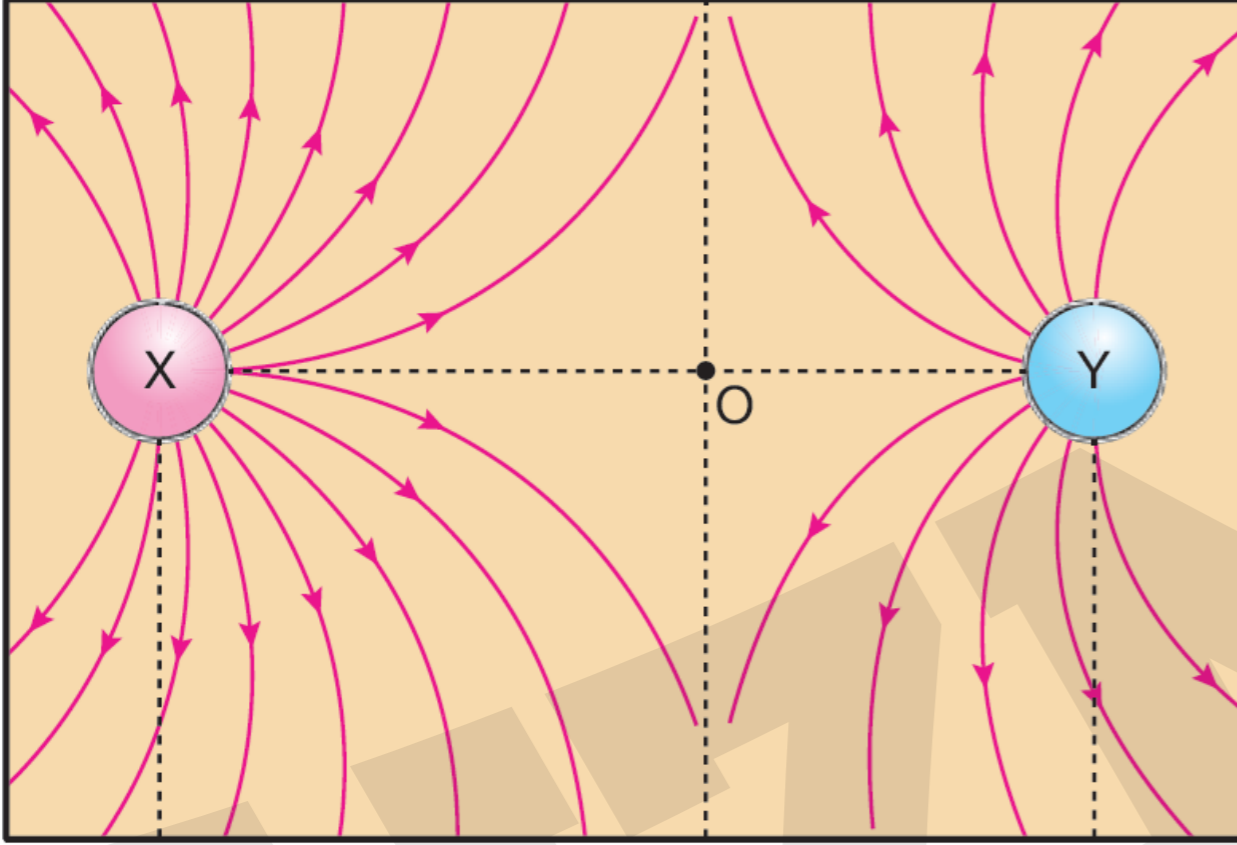
C) II ve III

D) I, II ve III

E) I ve II

Örnek:

İletken ve elektrik yüklü X ve Y özdeş iletken kürelerine ait elektrik alan çizgileri şekildeki gibidir. X cisminin O noktasına uzaklığı d_1 , Y cisminin O noktasına uzaklığı d_2 'dir.

d_1 uzaklığı d_2 uzaklığından büyük olduğuna göre;

- I. O noktasındaki bileşke elektrik alan sıfırdır.
- II. X'in elektrik yük miktarı, Y'nin elektrik yük miktarından fazladır.
- III. X ve Y birbirine dokundurulursa X'den Y'ye elektrik yükü geçişi olur.

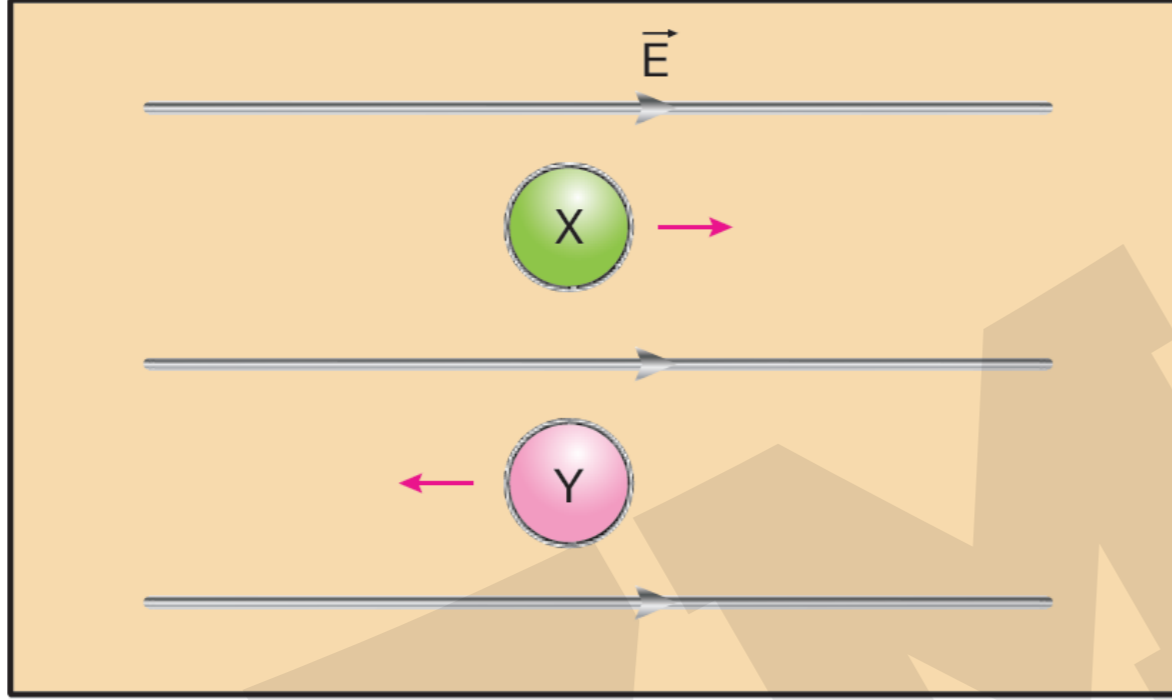
yargılarından hangileri doğrudur?

- A) Yalnız II   B) Yalnız I   C) Yalnız III
D) I ve II   E) I, II ve III

Örnek:

Şekilde verilen düzgün $\vec{E}$ elektrik alanı içerisinde bırakılan elektrik yüklü X ve Y cisimleri belirtilen oklar yönünde hareket etmeye başlıyor.

Yer çekimi ve sürtünmeler önemsiz olduğuna göre;

- I. X cismi (+) elektrik yüklü, Y cismi (-) elektrik yüklüdür.
- II. X ve Y cismi dengelenmemiş kuvvetlerin etkisinde hareket eder.
- III. X ve Y cisminin birim zamandaki hız değişimleri hareketleri boyunca artar.

yargılarından hangileri doğrudur?

- A) Yalnız I   B) Yalnız II   C) Yalnız III
D) I ve II   E) II ve III

Örnek:

Bir otomobilin kaportası boyanırken elektrik yüklerinin etkileşiminden faydalanılır. Boyama sırasında kaporta boya moleküllerini çekerken boya moleküllerinin kaportaya homojen dağılım göstermesi için boya molekülleri birbirini iter.

Sadece yukarıda verilen paragrafa göre;

- I. Otomobil kaportası ve boya molekülleri zıt cins elektrik yükü ile yüklenir.
- II. Otomobil kaportasına boyanın homojen dağılım göstermesinin nedeni boya moleküllerinin aynı cins elektrik yükü ile yüklenmesidir.
- III. Otomobil kaportası boyanırken kaportadan boya moleküllerine doğru bir elektrik alan oluşur.

yargılarından hangileri kesinlikle doğrudur?

- A) Yalnız I   B) I ve III   C) I ve II
D) II ve III   E) I, II ve III

Örnek:

Tufan, otomobilindeki radyoyu dinlerken otoyolda bir tünele giriyor. Tünele girince radyodan dinlediği yayın kesiliyor. Tufan, tünelden çıktığında radyosundan yayını dinlemeye devam ediyor.

Yukarıda Tufan'ın yaşadığı olayın fiziksel açıklaması ile;

- I. Asansörlerde cep telefonlarının çekmemesi
- II. Metal bir telefon kulübesindeki insanın yıldırım düşmesinden etkilenmemesi
- III. Çıplak ayak ile toprağa basan kişinin vücudunda bulunan elektrik yükünün nötr olması

olaylarından hangilerinin fiziksel açıklaması aynıdır?

- A) Yalnız I   B) Yalnız II   C) I ve II
D) II ve III   E) I, II ve III

Örnek:

Yıldırım savar olarak kullanılan paratonerler genellikle yıldırımın düşme olasılığının yüksek olduğu binaların çatılarına kurulur. Bu paratonerler sivri uçlu ve iletken malzemelerden yapılır. Paratonerlerin mutlaka toprak bağlantısı vardır.

Yukarıda paratonerler ile ilgili verilen bilgiye göre;

- I. İletken cisimlerde yük her yere homojen olarak dağılır.
- II. İletkenlerin sivri uçlarında yük yoğunluğu diğer kısımlarına göre daha çok olur.
- III. Toprağa bağlanan cisimler nötr olur.

İfadelerden hangileri paratonerin çalışma prensibini açıklamak için kullanılabilir?

A) Yalnız I

B) I ve III

C) Yalnız III

D) I ve II

E) II ve III

